Формуляр за кандидатстване за допълващо финансиране по ПРЧР 2021-2024 към стратегия за ВОМР на МИГ

(Приложение към СВОМР, съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г.)

Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027 (ПРЧР)

Местна инициативна група Стамболово – Кърджали 54

МИГ може да включи в СВОМР една или повече от следните 5 допустими мерки по ПРЧР:

1. **Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР*):

2. **Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР*)

3. **Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве** (*Дейности по Специфична цел 4 на Приоритет 1 на ПРЧР*)

4. **Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности като ромите** (*Дейности по Специфична цел 2 на Приоритет 2 на ПРЧР*)

5. **Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда на младите хора** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 3 на ПРЧР*)

Към една Стратегия за ВОМР могат да бъдат планирани **максимум 5 мерки** със съответните дейности към тях с допълващо финансиране от ПРЧР. Включването на всички допустими 5 мерки, изброени по-горе, не е задължително и следва да се съобразено с **местните нужди и проблеми. МИГ, които обхващат територии от Югозападен регион (регион в преход) и от друг регион от ниво 2 (слабо развит регион)** планират отделни мерки за отделните региони. Във връзка с това, **само тези МИГ могат да включат повече от 5 броя мерки в стратегиите**.

Подробна информация за мерките, бюджета, допустимите дейности към всяка от тях, целевите групи, индикаторите и бенефициентите е представена в Указанията на УО на ПРЧР по чл. 10, ал (1) от ПМС 494/30.12.2024 г.

ВАЖНО: Кандидатите следва да спазват всички условия и инструкции на УО на ПРЧР, посочени в Указанията и в настоящия формуляр, при попълване на информацията.

*Информацията по-долу се попълва толкова пъти, колкото мерки са избрани***.**

I. Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда (Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР)

1. **Наименование на мярката** *(Кандидатът изписва името на избраната от посочените 5 допустими мерки по ПРЧР)*

Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда (Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР)

2. **Цел на мярката** *(до половин страница)*
   1. *Формулира се целта специфично за всяка мярка, не се повтаря само мярката или допустимите дейности, формулирани от УО на ПРЧР.*
   2. Посочва се обосновка за избора на мярката и анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ, с описани конкретни местни специфики и обстоятелства

2.1. Цел на мярката:

Основна цел на мярката е насърчаване на заетостта и включване на пазара на труда на безработни и неактивни лица, вкл. лица в неравностойно положение, което да допринесе за преодоляване на сериозните демографски проблеми на територията на МИГ „–Стамболово – Кърджали 54“.

Мярката ще допринесе за постигане на ***Стратегическа цел 2 на СВОМР „Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“, Приоритет 1: „Развитие на обществените услуги, инфраструктурата и човешките ресурси“.*** Изпълнението й ще има принос и към целите на подхода ВОМР, свързани с насърчаване на устойчивата и качествена заетост и социално включване на уязвими и маргинализирани групи.

2.2. Обосновка и анализ за необходимостта от мярката:

Мярката е тясно свързана с идентифицираните в анализа потребности на целевите групи. Тя е насочена към най-уязвимите категории население, включително продължително безработните, неактивните лица, хората в неравностойно положение, лицата с увреждания, както и тези с ниско образование или без квалификация, които са детайлно анализирани в предварителните проучвания.

Анализът на социално-икономическата ситуация и проучването на потребностите на местната общност очертават безработицата като основен структурен проблем на територията на МИГ, с няколко критични измерения:

- ✓ Сериозни демографски проблеми: застаряване, отрицателен естествен прираст, висока икономическа зависимост, демографско изместване и обезлюдяване на селата.
- ✓ Намалява населението в под трудоспособна, докато населението в над

трудоспособна възраст се увеличава.

- ✓ **Въпреки понижаващия се процент на равнището на безработица стойностите по този показател остават (за община Стамболово през 2023 г. – 7.3%, а в община Кърджали – 6.09%) по-високи от тези в страната като цяло. За сравнение, равнището на безработица през 2023 г. в страна е 5.58%.**
- ✓ В структурата на безработните лица преобладават лицата с **основно и по-ниско образование и такива без професия и квалификация.**
- ✓ **Възрастните хора над 55 г**. са стабилно висока група.
- ✓ Висок дял на икономически неактивното население на територията на МИГ.

Въпреки нарастващото население на територията на община Стамболово, общо населението на територията на МИГ „Стамболово-Кърджали 54“ намалява с 501 души от 2015 (19 675) до 2023 г. (19 174) или отбелязва намаление с 2.55%, което затвърждава общата картина в областта и страната като цяло – броят на населението трайно намалява, наблюдава се обезлюдяване в най-малките населени места. Влошава се и възрастовата структура на населението, като намалява дела на населението в под трудоспособна, което се дължи на множество причини, сред които миграцията към по-големите градове и извън страната, нивата на безработица, ниските доходи, ниската раждаемост и др. Задълбочават се демографските проблеми на територията на МИГ - продължаващо застаряване, нарушена възрастова структура, миграция на млади, образовани хора в активна репродуктивна възраст. Социално-икономическата ситуация на територията налага необходимостта от предприемане на допълнителни мерки за справяне с проблемите с безработицата и потенциал за реализация на мерки за осигуряване на достъп до заетост на всички възрастови групи лица, вкл. активиране и мотивиране на неактивни лица, както и включване в обучения за придобиване на квалификация и/или развитие на техните умения. Изпълнението на проекти по мярката ще допринесе за решаване на един от най-сериозните проблеми на територията на МИГ - високите нива на безработицата и големият брой неактивни лица, които могат да бъдат мотивирани чрез целенасочени мерки за участие в заетост, в отговор на нуждите на бизнеса на територията на МИГ.

3. **Целева група/и и идентифицираните техни проблеми, които мярката ще решава** (*посочват се целевите групи по конкретната мярка като се съобразяват с допустимите целеви групи от таблица 1 в Указанията, посочва се техният индикативен брой, характеристики, както и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира*):

3.1. Целеви групи:

- ***Безработни, вкл. продължително безработни;***
- ***Неактивни лица;***
- ***Лица в неравностойно положение, хора с увреждания;***
- ***Лица с основно и по-ниско образование и/или без квалификация.***

3.2. Брой:

Равнището на безработица на територията на община Кърджали е 6.09% през 2023 г., а на територията на община Стамболово е 7,3%, което е по-високо от средното за страната - 5.58% за 2023 г.

- Общият брой на **регистрираните безработни лица** в общините Стамболово (164) и

Кърджали (1440) през 2023 г. е 1604. *Като вземем броят на регистрираните безработни от община Кърджали и ги съпоставим с пропорционалният дял на населението на 54-те села от община Кърджали през 2023 г., обхванати от МИГ, може да се направи приблизително изчисление за 289 безработни лица от община Кърджали на територията на МИГ или 453 общо за територията на МИГ.*

- По данни на НСИ за 2024 г. средногодишния брой на **трайно безработните** на територията на община Стамболово е 43 души (23.9% дял), през 2022 г. те са били 28 души (14.8% дял). Средногодишният коефициент на трайна безработица е 2. 62% (2024) докато през 2022 г. той е бил 1.23%. Средногодишния брой на трайно безработните на територията на община Кърджали е 41 души (3.1% дял), през 2022 г. те са били 35 души (3% дял), а през 2023 г. – 38 души (2.9% дял). *Като вземем броят на трайно безработните от община Кърджали и ги съпоставим с пропорционалният дял на населението на 54-те села от община Кърджали през 2023 г., обхванати от МИГ, може да се направи приблизително изчисление за средногодишно 7 безработни лица от община Кърджали на територията на МИГ*. Средногодишният коефициент на трайна безработица е 0.17% (2024) докато през 2022 г. той е бил 0.12%.
- В структурата на безработните лица преобладават лицата с **основно и по-ниско образование и такива без професия и квалификация.** На територията на община Кърджали по професионална квалификация - без професия и квалификация е най-голямата група (над 45% всяка година). През 2023 г. – 759 души, на територията на община Стамболово тази група също е сред най-многобройните – 125 лица през 2023г. На територията на община Кърджали основен дял са хора със средно образование (~50%). Групата с начално или ниско образование бележи най-сериозни колебания (590 през 2023 до 383 през 2024), но остава рискова. На територията на община Стамболово данните за **образование** показват, че лицата със средно образование формират най-голям дял от регистрираните безработни (2021 г. – 125, или 68%).
- **Възрастните хора над 55 г**. на територията на община Кърджали са стабилно висока група от безработните, с - 445 души през 2023 г. *Съпоставено с пропорционалният дял на населението на 54-те села от община Кърджали през 2023 г., обхванати от МИГ, може да се направи приблизително изчисление за 89 безработни лица на възраст над 55 г. от община Кърджали на територията на МИГ.* Тази група остава с по-високи стойности и на територията на община Стамболово (80) през 2024 г., което е характерно за повечето региони, където по-възрастните хора са по-уязвими към трудовата нестабилност.
- По данни от преброяването през 2021 г., броят на **икономически неактивните** сред населението между 15 и 64 г. на територията на община Стамболово е обезпокоително висок - 1 579 души (48.8% дял измежду населението на територията на община Стамболово между 15-64 години), а това в община Кърджали е 15 171 души (39.1% дял измежду населението на територията на общината на възраст между 15-64 години). *Съпоставено с пропорционалният дял на населението на 54-те села от община Кърджали през 2021 г., обхванати от МИГ, може да се направи приблизително изчисление за 2 535 неактивни лица от община Кърджали на територията на МИГ или общо за територията на МИГ*

„Стамболово – Кърджали 54“ броят на неактивните лица е около 4114 души, което е около 22% от населението на МИГ.

- **Безработните младежи** на територията на двете общини са значително по-малко, в сравнение с групата на трайно безработните лица. Средногодишният брой на безработните под 29-годишна възраст за 2023 г. в община Стамболово е 11 души (6% дял сред всички безработни), през 2022 г. броят е същия - 11 души (5.9% дял сред всички безработни). **Средногодишният брой на безработните под 29-годишна** възраст за 2023 г. в община Кърджали е 117 души (8.9% дял сред всички безработни), през 2022 г. броят е същия - 117 души (9.9% дял сред всички безработни).

Подробна информация за пазара на труда, заетостта и безработицата на територията на МИГ е представена в *Раздел III. Демография и демографски процеси от Приложение 2.2. Социално-икономически анализ на територията на МИГ към СВОМР*.

- **3.3. Характеристики на целевата група:**

- **Безработните лица, включително продължително безработните**, представляват лица в трудоспособна възраст, регистрирани в бюрата по труда, които активно търсят заетост, но по различни причини не успяват да се интегрират на пазара на труда. Особено уязвима е групата на продължително безработните, при които често се наблюдава загуба на трудова мотивация и работни навици. Ефективното им включване в заетост изисква целенасочени мерки за активиране, допълнителна квалификация и/или преквалификация, с цел адаптиране към изискванията на работодателите. През последните години се отчита спад в броя на **безработните лица на възраст над 55 години**, но относителният им дял остава значителен. Сред основните предизвикателства, пред които са изправени безработните лица, се открояват: остарели или недостатъчни умения, липса на дигитална компетентност и професионална подготовка; дискриминационни практики, свързани с възраст, етническа принадлежност или здравословно състояние; затруднен достъп до транспорт и работни места, особено в отдалечени населени места; административни бариери в процедурите по социална подкрепа и регистрация в службите по заетостта; както и ниска мотивация при лица, дълго време извън трудовата активност. Лицата над 55-годишна възраст са сериозно изолирани от пазара на труда и съставляват третата по численост рискова група в територията на МИГ. При тях рискът от дългосрочна безработица и социална изолация е изключително висок. **Безработните младежи**, от своя страна, демонстрират по-висока мобилност и адаптивност при търсене на работа. Въпреки тези предимства, фактори като липса на практически опит, недостатъчна квалификация и образователен ценз, както и несъответствие между придобитата професионална подготовка и реалните потребности на пазара, продължават да възпрепятстват тяхната успешна трудова реализация.
- Към групата на **икономически неактивните** спадат лица в трудоспособна възраст, които не са заети и не търсят активно работа, включително нерегистрирани в бюрата по труда. Те често остават извън обхвата на стандартните мерки за заетост.

Основните предизвикателства при работа с тази група включват затруднен достъп, липса на мотивация, социална изолация, ниска квалификация и ограничена информираност относно възможностите за работа и обучение. При жените допълнителен фактор е липсата на достъп до услуги за грижа за деца. Необходимо е прилагането на индивидуализиран подход, насочен към активиране, мотивация и консултиране с цел подготовка за интеграция на пазара на труда.

- **Лица в неравностойно положение, включително хора с увреждания** - Тази целева група остава извън пазара на труда поради физически, социални и икономически бариери. Характеризира се с ниска заетост, високи нива на безработица и неактивност, както и повишен риск от бедност и социално изключване. Основните пречки включват предразсъдъци от страна на работодателите и липса на адаптирана работна среда. За ефективната им интеграция в заетостта е необходима индивидуализирана подкрепа – наставничество, адаптирани обучения и създаване на подходящи условия на труд. При осигурена подкрепа, много лица с увреждания демонстрират висока мотивация, лоялност и ангажираност към дългосрочна заетост.
- **Безработните с ниска квалификация** – Те се отличават с ограничени възможности за реализация на пазара на труда, ниска търсена стойност от работодателите, високи нива на безработица и риск от дългосрочна бедност и социална изолация. Характерна е и тяхната ниска мобилност, участие в неформалната икономика и затруднен достъп до допълнително образование и обучения. Преквалификацията и придобиването на ключови умения са основни фактори за повишаване на тяхната заетост..

3.4. Идентифицирани нужди и проблеми и как мярката ще допринесе за тяхното решаване:

Идентифицираните нужди и проблеми се базират на задълбочени анализ на пазара на труда, както и икономическата ситуация на територията на МИГ, изследвани допълнително чрез проучване на местната общност (Социално икономически анализ на заинтересованите страни).

На територията на МИГ "Стамболово – Кърджали 54" съществуват **социално-икономически и демографски проблеми, които засягат пряко възможностите за трудова реализация на уязвимите групи**. Извършените за целите на СВОМР проучвания на заинтересованите страни идентифицират проблема с достъпа до заетост, особено за дългосрочно безработни, млади хора, хора с увреждания и ниска квалификация, като втори по значимост проблем след инфраструктурната недостатъчност. Паралелно, бизнесът и публичният сектор алармират за дефицит на квалифицирани кадри и неподготвеност на работната сила за изискванията на местната икономика. Тези обстоятелства пораждат нужда от целенасочени усилия за преодоляване на сериозните проблеми, обобщени както следва:

- **Нужда от индивидуално насочено трудово консултиране, мотивация и**

професионално ориентиране

Високият дял на икономически неактивни лица на територията на МИГ и дългосрочно безработни показва необходимост от интензивна работа за преодоляване на апатията, демотивацията и липсата на увереност. Мярка ще допринесе за активиране на неактивни лица и тяхната подготовка за включване на пазара на труда.

- **Нужда от достъп до целенасочени обучения за придобиване на квалификация, съобразена с нуждите на пазара**

Безработните със средно и по-ниско образование са най-голямата група, а работодателите посочват липсата на квалифицирани кадри като сериозен проблем. Чрез мярката ще се допринесе за преодоляване на пропастта между уменията на безработните и реалните нужди на бизнеса, чрез професионална квалификация и преквалификация.

- **Нужда от формиране на трудови навици, ключови компетентности и умения за адаптация**

Липсата на трудови навици и меките умения (организационност, комуникация, работа в екип) е бариера пред интеграцията в трудова среда, особено при хора с дълъг престой извън пазара на труда. Мярката ще допринесе за осигуряване плавен преход към заетост чрез обучения, практика на работното място и наставничество.

- **Нужда от специализирана подкрепа за възрастни и хора в неравностойно положение**

Лицата над 55 години на територията на МИГ и хората с увреждания срещат трудности в професионалното преориентиране и адаптация към динамичната трудова среда. Чрез мярка ще се даде възможност за заетост чрез преквалификация, адаптирано обучение и стимулиране на работодатели за наемането им.

Изборът на мярката е съобразен с местните специфики и потребности изложени подробно в аналитичната част на СВОМР, Анализ на пазара на труда, както и икономическата ситуация на територията на МИГ, представени в (част III от Приложение 2.2. Социално-икономически анализ на територията на МИГ към СВОМР).

4. **Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката** *(посочват се допустимите типове кандидати и партньори (ако партньорството е приложимо по конкретната мярка), като се съобразяват с допустимите бенефициенти от Таблица 1 в Указанията. Не се посочват поименно, освен ако не са община.)*

4.1. **Допустими кандидати:**

- Работодатели;
- Община Стамболово и Община Кърджали;
- Неправителствени организации.

За допустими бенефициенти са избрани видове организации, които целесъобразно и обосновано могат да извършват дейностите по конкретната мярка. Целесъобразно и обосновано е работодателите, общините и неправителствените организации да участват активно в дейности за подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране на лица извън пазара на труда, тъй като те играят ключова роля в свързването на търсенето и

предлагането на работна сила. Работодателите познават реалните нужди на бизнеса и могат да предложат адекватни обучения и работни места, съобразени с пазарните изисквания. Общините имат пряк достъп до местните общности и могат да идентифицират и мотивират безработни и неактивни лица, особено в по-малки или отдалечени населени места. Неправителствените организации разполагат с опит в работата с уязвими групи, включително хора с ниска квалификация, хора с увреждания или ромски общности, и могат да предложат индивидуализирана подкрепа и мотивация. Тези партньорства допринасят за социалната интеграция, намаляване на бедността, изграждане на устойчив човешки капитал и по-добро използване на ресурсите на пазара на труда, особено в контекста на демографските предизвикателства в България. Общините на територията на МИГ играят ролята и на ключов работодател в по-малките населени места, включително чрез дейността на общински структури и предприятия.

МИГ не са допустими бенефициенти по ПРЧР.

4.2.**Допустими партньори (ако е приложимо):**

- Работодатели;
- Община Стамболово и Община Кърджали;
- Неправителствени организации.

Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да са със седалище и да извършват дейността си на територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.

Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР, както и на ПРЧР 2021-2027 г.

5. **Допустими дейности,** конкретно необходими за реализация на мярката *(Тук се описват всички дейности, които се планира да бъдат изпълнени с мярката, спрямо потребностите на целевите групи. Допустимите дейности са посочени в т. 5. „Допустими дейности по специфичните цели от ПРЧР“ в Указанията*)

Допустими дейности <u>по мярка „ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО ТРУДОВА ЗАЕТОСТ И АКТИВИРАНЕ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА“</u>

А) Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни лица, в т.ч. продължително безработни

- Дейностите могат да включват идентифициране, активиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, мотивиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, както и за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта.
- Идентифицираните неактивни лица могат да бъдат включвани в различни видове обучения, съобразно техните потребности, които бенефициента е анализирал.
- За продължително безработните лица (безработни над 12 месеца) могат да се предвидят дейности, като например, за преодоляване на липсата на квалификация, навици, мотивация за работа, в т.ч. мотивиране, професионално ориентиране; професионално обучение, обучения за придобиване на ключова компетентност, обучение по време на работа и др.

Б) Подобряване конкурентоспособността на уязвимите групи на пазара на

труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката.

1. Обучения за придобиване на дигитални умения;
2. Обучения за придобиване на умения, свързани със зеления преход;
3. Обучения за придобиване на професионална квалификация;
4. Обучения за придобиване на ключови компетенции;
5. Други обучения, съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и с потребностите на работодателите от квалифициран работна сила, която да наемат.
6. Обучения, насочени към придобиване и развитие на умения и компетентности, необходими във връзка с бъдещето на труда (тип „soft skills“ и преносими умения), по-специално: организационни умения, вкл. работа в екип, разрешаване на проблеми, управление на времето и др.
7. Подкрепа на по-възрастните неактивни и безработни лица, за адаптиране към промените и към работодателите, чрез преквалификация, придобиване на нови умения, вкл. „зелени“ и дигитални, и предоставяне на нови възможности за заетост.

В) Целенасочена подкрепа за осигуряване на заетост, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, обучение на работното място, субсидирана заетост

Работодателите-бенефициенти или партньори могат да получат стимули за разкриване на нови работни места и субсидии за възнаграждения при включване в заетост на хора в неравностойно положение, в т.ч. лица с увреждания, продължително безработни, активирани неактивни лица, безработни или неактивни лица с по-ниско от средното образование, вкл. чрез финансиране на ментори за тях за улесняване на включването им в устойчива заетост.

Важно: Не е допустимо в един проект да се включи само дейност за предоставяне на субсидирана заетост.

Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

6. **Бюджет на мярката –** *(Посочва се общият бюджет на мярката; интензитет на финансовата помощ; финансови параметри за проектите (минимална, ако е приложимо, и максимална стойност).* ***Важно! Максималният размер на един проект не може да надвишава 400 000 лева. МИГ може да определи по-ниска максимална стойност за един проект.)***

6.1. Общ бюджет на мярката: **725 479.99 лв.;**
6.2. Интензитет: 100 % безвъзмездна финансова помощ;
Максимална стойност на проект: **365 000 лв.**

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ. При прилагане на опростено отчитане на разходите се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.“

Съгласно чл. 53 от Регламент (ЕС) № 2021/1060, в случай че общите разходи за дадена операция не надвишават 200 000 EUR, приносът, предоставен на бенефициента е под формата на единични разходи, еднократни суми или единни ставки, с изключение на операциите, подкрепата за които представлява държавна помощ.

Видът опростено отчитане ще се бъде разписан от УО на ПРЧР в Условията за кандидатстване, съгласно Методология/и на УО на ПРЧР за прилагане на варианти за опростено отчитане на разходи.

<u>Неизчерпателен списък на типовете допустими разходи</u>:

- разходи за възнаграждения на наетите лица, представители на от целевите групи;
- разходи за обучения;
- разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, и др.);
- разходи за организация и управление;
- разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление.
- разходи за дълготрайни материални активи - разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията, или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант. Допустими са разходи, определени като такива в Насоките за кандидатстване за допълващо финансиране на ПРЧР.

Обосновка и аргументация на необходимостта от разходи за ДМА

Разходите за закупуване на обзавеждане и оборудване са крайно необходими за успешното изпълнение на дейностите, предвидени в рамките на мярката. Закупуването на ново обзавеждане и оборудване е пряко свързано с изпълнението на основните дейности по мярката, тъй като осигуряването на адекватна материална база е условие за технически капацитет за успешното провеждане на дейностите за повишаване на квалификацията и активиране на пазара на труда на целевите групи. Осигуряването на тези ресурси ще гарантира качественото, ефективно и навременно изпълнение на целите. Част от съществуващото обзавеждане и оборудване, което би могло да се използва, е амортизирано

и/или технологично остаряло. Това не само създава риск за изпълнението на мярката, но и води до повишени разходи за поддръжка, намалена ефективност и ниско качество на предоставяните резултати. Закупуването на ново оборудване е най-икономичният и целесъобразен вариант, наем или използване на външни услуги биха довели до по-високи разходи в дългосрочен план или до зависимост от трети страни, което е несъвместимо с устойчивостта на резултатите след края на изпълнението на дейностите по мярката. Инвестицията в ДМА гарантира продължителното използване на закупеното оборудване и обзавеждане и след приключване на мярката, което е в съответствие с принципите за устойчиво развитие и дългосрочна полза от вложените средства.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;
- възстановим данък върху добавената стойност;
- разходи за държавни и/или общински такси.
- разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
- лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови транзакции;
- разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на дълготрайни материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ.

РЕЖИМ НА МИНИМАЛНА ПОМОЩ

Мярката ще се изпълнява в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи“.

Следва да се има предвид, че кандидати и/или партньори са недопустими да получат минимална помощ, съответно и да бъдат бенефициенти по мерките на ПРЧР за ВОМР, ако попадат в забранителните режими на помощ в съответствие с Регламент (ЕС) № 2023/2831

от 13.12.2023 г. и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

Когато е приложимо, в зависимост от вида мерки и типа на кандидатите, УО на ПРЧР ще и използва режим „непомощ“ по дадени дейности.

Демаркация:

В рамките на мярката няма да бъдат подкрепяни дейности, финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, бюджета на Европейския съюз или друга донорска програма, проверката на което ще се извършва на ниво индивидуален проект – на ниво на допустими дейности, както и на ниво представител на целева група. Настоящата мярка ще надгради реализираните дейности и постигнатите резултати по други проекти, програми и мерки, финансирани със средства от националния бюджет, Европейския съюз и други източници.

7. **Очаквани резултати и индикатори от изпълнение на мярката** *(посочват се резултатите и индикаторите, които мярката се очаква да постигне в резултат от изпълнение на избраните дейности. Съгласно Таблица 1 от Указанията* ***приложимите индикатори се цитират с имената им, без да се посочват стойности за тях.)***

7.1. Индикатори за краен продукт:

Индикатори /показатели/ за краен продукт	**Вид на индикаторите**
За краен продукт	- Безработни, вкл.продължително безработни; - Участници в неравностойно положение; - Неактивни

7.2. Индикатори за резултат:

Индикатори /показатели/ за резултат	**Вид на индикаторите**
За резултат	- Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа; - Участници, които при напускане на операцията са придобили дигитални умения; - Участници, които при напускане на операцията получават квалификация.

II. Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве (Дейности по Специфична цел 4, Приоритет 1 на ПРЧР)

1. **Наименование на мярката**:

Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве - ПР1 СЦ4

2. **Цел на мярката** *(до половин страница)*
   1. *Формулира се целта специфично за всяка мярка, не се повтаря само мярката или допустимите дейности, формулирани от УО на ПРЧР.*
   2. Посочва се обосновка за избора на мярката и анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ, с описани конкретни местни специфики и обстоятелства

2.1. Цел на мярката:
Създаване на условия за удължаване на активния живот на възрастните хора чрез насърчаване на тяхното социално участие и здравословен начин на живот, с цел подобряване на качеството им на живот и смекчаване на последиците от демографските и социално-икономическите предизвикателства на територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.

Мярката ще допринесе за постигане на Стратегическа цел 2 на СВОМР „Развитие на инфраструктурата и обществения сектор при съхранение на човешкия потенциал“, Приоритет 1 „Развитие на обществените услуги, инфраструктурата и човешките ресурси“.

2.2. Обосновка и анализ за необходимостта от мярката:

Анализът на социално-икономическата ситуация и проучването на потребностите на местната общност показват задълбочаващи се демографски проблеми:

- ✓ **Коефициентът на възрастова зависимост (старши възрасти)** показва съотношението между лицата на възраст над 65 години, които са предимно икономически неактивни, и лицата в активна възраст. Коефициентът на възрастовата зависимост е 45.2 през 2023 г. в община Стамболово (през 2019 г. неговата стойност е 36.5), при 37.7 в община Кърджали (неговата стойност през 2019 г. е 29.9). И при двете общини се наблюдава нарастване на коефициентът в периода 2019 – 2023 г. За сравнение коефициентът за страната през 2023 г. е 38.2.
- ✓ **Коефициентът на демографско заместване** показва какво е съотношението между лицата, които влизат в трудоспособна възраст (тези на възраст 15-19 години) и лицата, които излизат от нея (60-64 г.). Статистиката показва, че на територията на община Стамболово това съотношение за 2023 г. е 46.17 на 100, а в община Кърджали тази стойност е 58.51 на 100 души. Обезпокоителните коефициенти на

демографско заместване и в двете общини, означават, че 100 излизащи от трудоспособна възраст се заместват само от 46 (в община Стамболово) или 58 (в община Кърджали) влизащи в трудоспособна, което означава че има остър дефицит на работна ръка на пазара на труда. Това води до невъзможност пазара на труда да осигури необходимата за бизнеса работна ръка. За сравнение, данните за страната през 2023 г. са 68.7 на 100 души. Този коефициент намалява през разглеждания период (2019-2023 г.) и за двете общини. Данните за 2019 г. показват, че на територията на община Стамболово този коефициент е 62.62 на 100 души, а на територията на община Кърджали – 59.00.

- ✓ **Естественият прираст на населението (като абсолютен брой):**
  - Естественият прираст на територията на община Кърджали е отрицателен всяка година (2020-2023), т.е. умират повече хора, отколкото се раждат. Най-високата стойност на отрицателен прираст е през 2021г. (-635), което корелира с високата смъртност и ниската раждаемост. През 2023 г. прирастът е най-малко отрицателен (-244), което показва подобрение в демографската ситуация. В началото на разглеждания периода (2020) естествения прираст на територията на община Кърджали измерен в промили е -4.96 ‰ при −3.77‰ през 2023 г.
  - На територията на община Стамболово през целия период (2020-2023) естественият прираст остава отрицателен, въпреки че се наблюдава тенденция към намаляване на отрицателната стойност. През 2020 г. естественият прираст е -79 души, като достига най-ниската си стойност от -112 през 2021 г. През следващите години се отчита подобрение, с - 88 през 2022 г. и - 46 през 2023 г. В началото на разглеждания периода (2020) естествения прираст на територията на община Стамболово измерен в промили е -12.86 ‰ при −7.45‰ през 2023 г.

-

Населението на територията на МИГ е с влошена възрастова структура, като и двете общини на територията на МИГ са с висока степен на демографско застаряване. Голяма част от възрастните хора живеят сами или са в условия на социална изолация. Възрастните хора в община Стамболово и община Кърджали имат комплексни нужди, свързани със социално включване, здравна подкрепа и икономическа активност, голяма част от възрастните, живеещи в селата имат проблеми с мобилността за достигане до здравните заведения. Това създава неотложна нужда от активиране на възрастните лица, опазване на тяхното здраве и включването им в пълноценни активности като превенция на социалното изключване и осигуряване на пълноценно им участие в обществения и социален живот.

3. **Целева група/и и идентифицираните техни проблеми, които мярката ще решава** (*посочват се целевите групи по конкретната мярка като се съобразяват с допустимите целеви групи от таблица 1 в Указанията, посочва се техният индикативен брой, характеристики, както и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира*):

3.1. Целеви групи:

- Възрастни лица;
- Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети.

3.2. Брой:

- **Възрастното население** (в над-трудоспособна възраст) на територията на община Стамболово се увеличава през целия разглеждан период (от 1 553 през 2019 г. до 1884 през 2023 г.). Делът на възрастното население нараства от 26% до над 30%. ВЪзрастното население на територията на община Кърджали също се увеличава и то значително (от 15 847 през 2019г. на 18 136 през 2023 г.). Делът на възрастните на територията на община Кърджали за периода 2019-2023 г. е нараснал от 22.6 (2019) до 28% (2023г.).

3.3. Характеристики на целевата група:

Проучванията, извършени за целите на разработване на СВОМР показват, че голяма част от **възрастните хора:**

- ✓ Живеят сами и са в условия на социална изолация, особено в селата
- ✓ Имат ограничен достъп до здравни заведения, поради проблеми с мобилността и транспортната инфраструктура
- ✓ Имат недостатъчен достъп до здравна информация, което често води до лошо управление на хронични заболявания, липса на превенция и невъзможност за навременна намеса.
- ✓ Изпитват затруднения при използването на съвременни технологии, което възпрепятства достъпа до информация, административни услуги.
- ✓ Не са информирани за възможностите за надомна работа, временна заетост или дистанционна заетост;

Тази целева група показва трайни тенденции на нарастване на дела не само на територията на МИГ, но и страната като цяло – възрастните хора съставляват все по-голяма част от общото население и трудоспособната възрастова структура. Същевременно те често притежават дългогодишен професионален опит, задълбочени знания и умения, имат стабилни работни навици и лоялност към работодателя. Голяма част от тях имат желание за оставане на пазара на труда и да са икономически активни поради финансова необходимост или социална ангажираност. В по-напреднала възраст се увеличава вероятността от хронични заболявания или намалена физическа издръжливост, а нерядко се появяват ограничения, които изискват адаптиране на работната среда.

Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети

Територията на МИГ се характеризира с селски и полупланински район с висок дял на възрастно население, изразена миграция на младите хора, ограничени социални услуги и възможности за по възрастното население. Заетите на възраст на 55 и повече години са основно ангажирани в земеделие, занаяти, неформален труд, нискоквалифицирани дейности и често работят поради нужда, а не по избор. Представителите на тази група са предимно с основно и средно образование и по-рядко със специализирана квалификация. Предвид, че регионът е с високо ниво на застаряване, тази група е значима част от трудовия пазар. Много лица живеят сами или в семейства без млади членове, поради миграция на децата. Някой от тях са предпенсионно активни лица, често ангажирани със сезонен, временен или неформален труд. Много от тях са самостоятелно заети (земеделие, дребно занаятчийство, услуги), наети на нискоквалифицирани позиции (често физически

натоварващи), неформално заети, без трудови договори и осигуровки. Тази група лица е социално уязвима, но с висок нереализиран потенциал. Икономически принудена да остане активна, но често без достъп до подходящи възможности. Тези лица са ключов ресурс за местната общност, особено в контекста на активното стареене и съхраняване на културната идентичност. Тази група заети се характеризира с трудова дисциплина и отговорност, практически умения и житейски опит и желание да останат активни, стига да получат подходяща подкрепа.

3.4. Идентифицирани нужди и проблеми и как мярката ще допринесе за тяхното решаване:

Възрастни лица

Задълбочаващи се демографски проблеми и застаряване на населението, създаващи неотложна нужда от активиране на възрастните лица за участие в обществения и трудов живот, с цел намаляване на негативните ефекти от демографските проблеми.

Населението е с влошена възрастова структура, като и двете общини на територията на МИГ са с висока степен на демографско застаряване. Голяма част от възрастните живеят сами или са в условия на социална изолация. Възрастните хора в община Стамболово и община Кърджали имат комплексни нужди, свързани със социално включване, здравна подкрепа и икономическа активност.

Живеещите в селата възрастни хора имат проблеми с мобилността за достигане до здравните заведения. Трудностите при използването на съвременни технологии допълнително ограничава достъпа на възрастните хора до информация и възможности за заетост или активност. Като важни мерки за подкрепа на възрастните хора, местната общност определя:

- Провеждане на здравни кампании, профилактични прегледи и скринингови програми
- Въвличане на самите възрастни в планирането и осъществяването на здравни инициативи
- Създаване на клубове за доброволчество и социална активност.
- Организиране на местни кампании, събития и инициативи, водени от възрастни хора.
- Подпомагане за участие в програми за наставничество, където възрастните предават знания на по-младите поколения

Липсата на достъп до здравни услуги в селските райони изисква акцент върху профилактика и самоорганизация. Възрастните трябва да се включат в организирането на здравни дейности, за да повишат отговорността и ангажираността си чрез информираност, обучение по първа помощ, психо-социална подкрепа и рехабилитационни програми.

Социалната изолация е сериозен проблем за възрастните хора в селата. За да се подобри тяхното психично здраве и намали усещането за самота, е важно активно включване в

обществото чрез доброволчество, местни инициативи и организиране на социални срещи.

Възрастните често имат ограничен достъп до информация и възможности за заетост. Удължаването на професионалната активност подкрепя финансовата независимост и социалното приобщаване, като също така допринася за менталното и физическо благополучие. Мотивацията за участие в пазара на труда, информирането за възможности за надомна работа или дистанционна заетост, както и свързването с работодатели ще подпомогне осигуряването на възможности за включване на възрастните лица в трудовия пазар.

Заетите лица, вкл. наети и самостоятелно заети
Най-често срещаните **проблеми** при тази група наети лица са възрастова дискриминация при наемане, рискове от предсрочно освобождаване, затруднено адаптиране към нови технологии и изисквания, физическо натоварване при ръчни дейности. При самостоятелно заетите лица много често това са физическо изтощение, особено в земеделието, затруднения в административните процеси (отчетност, проекти), изолация от пазара и технологиите. Заетите лица вкл. в семейна икономика или без договор много често работят в „сивия сектор“, без социална защита, ниска доходност и липса на пенсионно осигуряване, трудна мобилност и липса на транспорт до работни места.

Нужди:
- Програми за задържане и интеграция на възрастни служители
- Достъп до обучения по дигитални умения
- Достъп до щадящи, гъвкави работни места
- Лек труд и гъвкави работни форми
- Защита на трудовите права на възрастните
- Облекчен достъп до административна и счетоводна помощ
- Сдружаване с други производители
- Формализиране на дейността чрез стимули (облекчения, микропомощ)
- Достъп до мобилни социални и здравни услуги
- Включване в местни програми за заетост или кооперативи

Мярката ще допринесе за прилагане на интегрирани подходи и насърчаване на участието на възрастните хора в обществения и социален живот, както и за по-здравословно, ангажирано и самостоятелно остаряване и ще противодейства на социалната и икономическа изолация на възрастните хора.

Изборът на мярката е съобразен с местните специфики и потребности изложени подробно в аналитичната част на СВОМР, Демографска характеристика на МИГ (Раздел III от Приложение 2.2. Социално-икономическо проучване и анализ на състоянието на територията на МИГ към СВОМР).

4. **Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката** *(посочват се допустимите типове кандидати и партньори (ако партньорството е приложимо по конкретната мярка), като се съобразяват с допустимите бенефициенти от Таблица 1 в Указанията. Не се посочват поименно, освен ако не са община.)*

4.1. Допустими кандидати:

- Неправителствени организации;
- Читалища;
- Доставчици на здравни услуги;
- Община Стамболово и Община Кърджали;

За допустими бенефициенти са избрани видове организации, които целесъобразно и обосновано могат да извършват дейностите. Целесъобразно и обосновано е неправителствените организации, читалищата, доставчиците на здравни услуги и общините да са бенефициенти по мярката, тъй като те играят ключова роля в поддържането на връзката между възрастните хора и общността. В малките населени места, единствено читалищата и общините се срещат с ежедневните предизвикателства пред възрастните лица. Тези структури разполагат с **професионален и организационен капацитет, натрупан практически опит, както и доверие сред местното население,** което е решаващо за ефективното прилагане на мерки, насочени към подобряване на здравето, социалната активност и самостоятелността на възрастните хора. Читалищата имат опит в организирането на образователни, културни и социални дейности, те са основните организации, които извършват такива дейности в населените места в селските райони, които стимулират активното участие и междуличностните връзки. Здравните доставчици са ключови за предоставяне на превантивни услуги, скрининг и здравна информация, насочена към предотвратяване на хронични заболявания и поддържане на функционална независимост. Общините, със своята териториална обхватност и административна роля, могат да координират дейности, да идентифицират нуждаещи се групи и да осигуряват устойчивост на мерките чрез местни политики. Работодателите пък могат да допринесат чрез създаване на възможности за гъвкаво и по-дълго участие в трудовия живот, съобразено с възможностите на възрастните служители.

Включването на тези организации гарантира **междусекторен подход**, който обединява ресурси и компетенции в полза на едно по-активно, пълноценно и здравословно остаряване, което е не само в интерес на отделния човек, но и от полза за обществото като цяло.

МИГ не са допустими бенефициенти по ПРЧР.

4.2.Допустими партньори:

- Неправителствени организации;
- Читалища;
- Доставчици на здравни услуги;
- Община Стамболово и Община Кърджали;

Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да са със седалище и да извършват дейността си на територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.

Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР, както и на ПРЧР 2021-2027 г.

5. **Допустими дейности,** конкретно необходими за реализация на мярката *(Тук се описват всички дейности, които се планира да бъдат изпълнени с мярката, спрямо потребностите на целевите групи. Допустимите дейности са посочени в т. 5. „Допустими дейности по специфичните цели от ПРЧР“ в Указанията*)

Дейности по мярка „АКТИВЕН ЖИВОТ НА ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА В ПЕНСИОННА ВЪЗРАСТ И ОСТАРЯВАНЕ В ДОБРО ЗДРАВЕ“:

Допустимите дейности включват:

- Дейности за насърчаване на възрастните хора за по-дълго участие на пазара на труда (мотивиране за работа, разясняване на възможностите за различни форми на труд, подпомагане за започване на надомна работа или работа от разстояние и др.), насочване към работодатели и помощ при кандидатстване за работа и др.
- Активиране на възрастните хора чрез насърчаване на активно социално поведение и доброволчество, иницииране, организиране и включване в различни форми на участие в местни инициативи или инициативи за взаимопомощ във връзка с актуални за възрастните хора проблеми.
- Дейности за осигуряване опазване на здравето чрез превенция на заболяванията и грижа за здравето, в т.ч. провеждане на информационни събития, обучение по първа помощ, бедствена готовност, психо-социална подкрепа, информиране за възможности за рехабилитация и поддържаща здравето активност и др., вкл. с активното участие на самите възрастни хора в организацията и провеждането на дейностите с цел ангажираност и активност.

Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

6. **Бюджет на мярката –** *(Посочва се общият бюджет на мярката; интензитет на финансовата помощ; финансови параметри за проектите (минимална, ако е приложимо, и максимална стойност).* ***Важно! Максималният размер на един проект не може да надвишава 400 000 лева. МИГ може да определи по-ниска максимална стойност за един проект.)***

6.1. Общ бюджет на мярката: **310 920 лв.;**
6.2. Интензитет: **100 %** безвъзмездна финансова помощ;
Максимална стойност на проекта: **153 200 лв.**

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването

на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ . При прилагане на опростено отчитане на разходите се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.“

Съгласно чл. 53 от Регламент (ЕС) № 2021/1060, в случай че общите разходи за дадена операция не надвишават 200 000 EUR, приносът, предоставен на бенефициента е под формата на единични разходи, еднократни суми или единни ставки, с изключение на операциите, подкрепата за които представлява държавна помощ.

Видът опростено отчитане ще се бъде разписан от УО на ПРЧР в Условията за кандидатстване, съгласно Методология/и на УО на ПРЧР за прилагане на варианти за опростено отчитане на разходи.

Неизчерпателен списък на типовете допустими разходи:

- разходи за възнаграждения на наетите лица, представители на от целевите групи;
- разходи за обучения;
- разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, и др.);
- разходи за организация и управление;
- разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление.
- разходи за дълготрайни материални активи- разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията, или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант. Допустими са разходи, определени като такива в Насоките за кандидатстване за допълващо финансиране на ПРЧР.

Обосновка: Закупуването на материални активи (напр. оборудване, обзавеждане, техника) създава подходяща и достъпна среда за провеждане на дейности, насочени към възрастните хора. Такива активи улесняват организирането на инициативи, обучения, клубна дейност, доброволчески кампании и други форми на участие. Осигуряването на физическа инфраструктура мотивира включването на възрастните, създава усещане за принадлежност и активност, насърчава социализацията и преодолява изолацията. Така се създават реални възможности за ангажиране на възрастните хора в обществения живот на местно ниво.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение

на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;
- възстановим данък върху добавената стойност;
- разходи за държавни и/или общински такси.
- разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
- лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови транзакции;
- разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на дълготрайни материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ.

РЕЖИМ НА МИНИМАЛНА ПОМОЩ

Мярката ще се изпълнява в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи“.

Следва да се има предвид, че кандидати и/или партньори са недопустими да получат минимална помощ, съответно и да бъдат бенефициенти по мерките на ПРЧР за ВОМР, ако попадат в забранителните режими на помощ в съответствие с Регламент (ЕС) № 2023/2831 от 13.12.2023 г. и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

Когато е приложимо, в зависимост от вида мерки и типа на кандидатите, УО на ПРЧР ще и използва режим „непомощ“ по дадени дейности.

Демаркация:

В рамките на мярката няма да бъдат подкрепяни дейности, финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, бюджета на Европейския съюз или друга донорска програма, проверката на което ще се извършва на ниво индивидуален проект – на ниво на допустими дейности, както и на ниво представител на целева група. Настоящата мярка ще надгради реализираните дейности и постигнатите резултати по други проекти, програми и мерки, финансирани със средства от националния бюджет, Европейския съюз и други източници.

7. **Очаквани резултати и индикатори от изпълнение на мярката** *(посочват се резултатите и индикаторите, които мярката се очаква да постигне в резултат от изпълнение на избраните дейности. Съгласно Таблица 1 от Указанията* ***приложимите индикатори се цитират с имената им, без да се посочват стойности за тях****.)*

7.1. Индикатори за краен продукт:

Индикатори /показатели/ за краен продукт	**Вид на индикаторите**
За краен продукт	- Участници на 55 и повече години - Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети

7.2. Индикатори за резултат:

Индикатори /показатели/ за резултат	**Вид на индикаторите**
За резултат	- Участници на 55 и повече години, получили подкрепа чрез мерки за активен начин на живот - Участници, които при напускане на операцията получават квалификация